

de niet dat uit die gebieden voldoende voedsel naar de bevrijde steden en grotere plaatsen kon worden overgebracht. Mede door het slechte weer (een droog voorjaar en een natte zomer) was de graanoogst ver bij de verwachtingen achtergebleven. Erger nog was dat er geen vervoersmogelijkheden waren. Er reden geen treinen, de belangrijkste bruggen waren door de *Wehrmacht* opgeblazen, alle kanalen waren dus versperd en wegen welke die kanalen kruisten, waren slechts bruikbaar als de Geallieerde genie er Bailey-bruggen had geslagen.

Het gehele Nederlandse distributie-apparaat was in de zomer al gaan haperen. In de periode welke aan de bevrijding voorafging, hadden talrijke burgers in het Zuiden de officiële rantsoenen kunnen aanvullen door de boer op te gaan en op het platteland, veelal tegen een acceptabele prijs, zelf levensmiddelen te kopen, vooral melk en aardappelen, maar dergelijke tochten waren, zolang er bezuiden de grote rivieren werd gevochten (tot begin december dus), onmogelijk doordat men, gelijk reeds vermeld, op last van de Geallieerde *security*-autoriteiten de gemeente van inwoning niet mocht verlaten. Een en ander betekende dat de voedselvoorziening in het bevrijde Zuiden althans in de steden en grotere plaatsen volledig afhankelijk werd van wat er ten tijde van de bevrijding aan voorraden was (die waren gering) en van wat door de Geallieerden werd aangevoerd of werd toegelaten.

Toegelaten, omdat de Nederlandse regering op 21 september '44 ('*Market-Garden*' was nog gaande) het Britse *Foreign Office* om toestemming verzocht, een aanvang te mogen maken met het transport naar Nederland van de voorraden welke het in New York gevestigde Voedselaankoopbureau had opgeslagen; de regering wilde daartoe de vrije beschikking krijgen over tien tot vijftien van haar koopvaardij schepen en een (ongespecificeerd) aantal kustvaarders. Zij had evenwel in haar brief aan het *Foreign Office* geschreven dat haar verzoek pas behoefde te worden ingewilligd, '*as soon as the military situation should allow.*'¹ Nu, die militaire situatie bleef in de rest van '44 zorgelijk en de regering was bovendien met haar verzoek aan het *Foreign Office* aan het verkeerde adres geweest; zij had zich tot Eisenhower moeten wenden.²

Het Militair Gezag gaf zich van meet af aan grote moeite, de Gealli-

¹ Brief van 21 sept. 1944 als weergegeven in Gerbrandy's memorandum aan Eisenhower d.d. 7 jan. 1945 in Gerbrandy: *Enige hoofdpunten*, p. 159. ² Het *Foreign Office* antwoordde pas meer dan twee maanden later dat het het verzoek van de Nederlandse regering aan Eisenhower had voorgelegd met een aanbeveling het in welwillende overweging te nemen.